

наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. Вип. № 2. С. 895–900.

3. Головкін, Б. М., Лисодєд, О. В. Співвідношення понять «особа злочинця» та «особистість злочинця». *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : матеріали міжвузів. науково-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) : у 2 ч. / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 38–43.

4. Шевців В. М. Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 292 с.

5. Веселовська, Н. О., Резнік, М. О. Потенціал волонтера та його залежність від психотипу в контексті законодавчої новели щодо кримінальної відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. *Часопис Київського університету права*. 2023. Вип. № 2. С. 157–164.

Валентин ЛЮДВІК

доцент кафедри

кримінального права та кримінології

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

В'ячеслав ЛІСЕНКО

старший солдат, стрілець-оператор

Збройних Сил України

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ЗАКОНОДАВСТВОМ ВИМОГ ЩОДО УТРИМАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ФОНДУ ЗАХИСНИХ СПОРУД ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Широкомасштабне вторгнення рф поставило перед Україною низку проблемних питань, які потребують негайного вирішення, в тому числі і в її правовому полі. Однією з таких проблем став вільний доступ цивільного населення до укриттів.

1 червня 2023 року рф завдала удару по Києву, через що загинуло 3 людини, з них 1 дев'ятирічна дитина, та отримало травми 14 громадян. Люди загинули на території КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3» внаслідок падіння уламків ракет на вулиці біля укриття, яке виявилось зачиненим.

Реакцією на ці події стало внесення до Верховної Ради України законопроєкту № 9362-1 від 23.06.2023 «Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного

захисту», який і було ухвалено 9 січня 2025 року.

Цим законом було доповнено Кодекс України про адміністративні правопорушення ст. 175-3 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту», а Кримінальний кодекс України – ст. 270-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» [1].

Адміністративна відповідальність за ст. 175-3 КУпАП настає за незабезпечення безперешкодного доступу громадян до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту у випадках та порядку, встановлених законодавством та за порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, що призвело до неготовності їх використання за призначенням відповідно до законодавства [1].

Кримінальна відповідальність за ст. 270-2 КК України настає за порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту або незабезпечення безперешкодного цілодобового доступу населення до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту в разі оголошення сигналу повітряної тривоги, що призвело до заподіяння середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людини [1].

Як ми бачимо і ст.175-3 КУпАП і ст. 270-2 КК України передбачає відповідальність фактично за однакові дії, а саме за «незабезпечення безперешкодного доступу громадян до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту» та за «порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту».

Основна відмінність правопорушень передбачених ст. 175-3 КУпАП і ст. 270-2 КК України полягає у наявності наслідків [2, с. 23] у вигляді заподіяння середньої тяжкості чи тяжких тілесних ушкоджень або загибелі людини в кримінальному правопорушенні.

Склад кримінального правопорушення передбачений 270-2 КК, як і будь який інший, складається з наступних елементів: об'єкт кримінального правопорушення, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Родовим об'єктом кримінального правопорушення, виходячи з розташування статті, є суспільні відносини у сфері охорони громадської безпеки України.

Безпосереднім основним об'єктом є порядок утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, а також порядок доступу населення до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту. **Додатковим обов'язковим об'єктом** є життя та здоров'я особи.

З об'єктивної сторони кримінальне правопорушення має такі обов'язкові ознаки:

1. Діяння у формі:

а) порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту або

б) незабезпечення безперешкодного цілодобового доступу населення до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту в разі оголошення сигналу повітряної тривоги.

Враховуючи, що диспозиція ст. 270-2 КК є бланкетною [3, с. 593] під час кваліфікації треба встановити, які саме вимоги щодо утримання або експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту були порушені. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють ці питання, є «Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138 [4], та «Вимоги щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту», затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 [5].

2. Суспільно-небезпечні наслідки у вигляді:

а) заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень чи

б) заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або

в) загибелі людини.

3. Причинним зв'язком між діянням і вказаними наслідками.

Суб'єкт кримінального правопорушення – фізична осудна особа, яка на момент вчинення кримінального правопорушення досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини до діяння та необережною формою вини до наслідків.

Підсумовуючи викладене, треба зазначити, що норма, передбачена ст. 270-2 КК є матеріальним складом кримінального правопорушення, яке вважається закінченим з моменту настання суспільно-небезпечних наслідків вказаних законодавцем в диспозиції статті. Перспективним напрямом подальших наукових досліджень вбачається більш детальний аналіз суб'єктивних та об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 270-2 КК України.

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту : Закон України від 09 січня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4200-20#n40>.

2. Акімов М. О. Деякі питання кримінально-правової оцінки порушення вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту (на прикладі законопроекту реєстр. № 9362-1 від 23 червня 2023 року). URL : <https://elar.navs.edu.ua/bitstreams/494d3a6c-a8bf-484d-9f1e-acd19fde6236/download>.

3. КАТОРКІН Роман. Криміналізація порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного

захисту: проблеми сьогодення : матеріали IX Міжнародної науково-практ. конф. (ДДУВС, 21.03.2025). Ч. I. С. 591–593.

4. Деякі питання використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n12>.

5. Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>.

Антон МАРІЄНКО

доцент кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Національна поліція України (далі – НПУ) відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку, особливо в умовах воєнного стану. Під час таких надзвичайних обставин рівень суспільної напруги, загрози безпеці громадян, а також ризик зростання злочинності та диверсійної діяльності значно підвищуються. У зв'язку з цим забезпечення правопорядку потребує від НПУ гнучкого підходу до виконання покладених обов'язків, застосування сучасних методів протидії злочинності, координації з військовими та спеціальними службами, а також активної комунікації з населенням.

Діяльність НПУ спрямована передусім на захист прав і свобод людини та громадянина, а також на підтримання законності й правопорядку в державі. Відмінною рисою таких інституцій є наділення їх державою спеціальними повноваженнями для охорони прав та свобод громадян у межах, встановлених законом. Водночас у сучасних умовах досягнення повного дотримання правових норм усіма суб'єктами суспільних відносин є складним завданням. Порушення правопорядку негативно впливає на соціальну сферу, створює загрози для ключових об'єктів захисту та ускладнює оперативну обстановку, що, у свою чергу, потребує високого рівня мобілізації ресурсів і організаційних зусиль з боку НПУ [1].

Відповідно до ст. 23 розділу IV «Повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон), НПУ виконує такі функції: реагує на заяви та повідомлення про кримінальні та адміністративні правопорушення або події; здійснює превентивну та профілактичну діяльність для запобігання правопорушенням; вживає заходів для виявлення та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень; виявляє умови, що сприяють їхньому вчиненню, і вживає заходів для усунення цих причин; забезпечує безпеку